СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ.
OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 76. Джерзі Сити, Н. Дж., пятниця, 2-го квітня, 1937. VOL. XLV. No. 76. Jersey City, N. J., Friday, April 2, 1937. THREE CENTS

СЕНАТОР ВАГНЕР В ОБОРОНІ СИДЯЧИХ СТРАЙКІВ

ВАШИНГТОН. — Сенатор Роберт Ф. Вагнер з Ню Йорку виступив у сенаті з промовою в обороні сидячих страйків.

Він доказував, що сидячі страйки викликують великі підприємства своєю безпощадною тактикою супроти робітників. Зрештою, додав він, сидячі страйки не здобули для робітників нічого більше понад те, що робітникам і так по закону й слушності належиться.

Все таки він заявляється за послух законові.

НЕ ДАЮТЬ ПРЕЗИДЕНТОВІ ПЕРЕВЕСТИ ЗАКОНА ПРО ЗЕМЕЛЬНУ АРЕНДУ.

ВАШИНГТОН. — Підчас голосування над проєктом закона про земельну аренду, котрий внесено за впливом президента Рузвелта, 13 членів рільничого комітету палати послів голосувало проти цього проекту, а лишень 11 за проєкт.

Комітет станув на становищі, що попираний президентом проєкт є в своїм характері соціялістичний.

З 6 републиканцями проти проєкту голосували теж 7 демократів.

ГРІЗЬБА ПЕРЕРВИ ПРАЦІ В УГІЛЬНІМ ПРОМИСЛІ.

НЮ ЙОРК. — Власники копалень мягкого вугля з так званої апалячійської групи відкинули проект угоди, виробленим субкомітетом власників і майнерської юнії.

Через це майнери мягкого вугля відай таки покинуть працю через брак контракту, хоча урядники федерального департаменту праці ще роблять заходи добитися угоди.

БОРОТЬБА ЗА СУДОВУ РЕФОРМУ.

ВАШИНГТОН. — Сенатор Минтон виступив перед палатою сенату з промовою, зверненою проти листа Чарлза Гюза, начальника найвищого суду Злучених Держав, у справі президентового проекту реформи суду.

Підчас переслухання в цій справі перед сенатським комітетом для судових справ сенатор Швеленбах сказав, що член найвищого суду в Америці має в важних суспільних справах стільки влади, що Гітлер або Мусоліні.

ПРОТИ НОВИХ ФЕДЕРАЛЬНИХ ПОДАТКІВ.

ВАШИНГТОН. — Сенатор Гарисон і конгресмен Довтон, предсідники податкових комітетів конгресу, запевняють, що конгрес ухвалить тепер збільшення податків.

Одначе, конгресові провідники думають задержати ще на рік надзвичайні податки, що тепер обовязують.

ЗА ЗВІЛЬНЕННЯ МУНІЯ.

САКРАМЕНТО (Каліфорнія). — Нижча палата стейтової леґіслятури ухвалила 42 голосами проти 27 резолюцію, в котрій леґіслятура просить ґубернатора стейту помилувати юнійного провідника Тому Мунія, що сидить у вязниці засуджений за підложення бомби під параду военного підготування в Сан Франсиско в 1916 році.

Сумніваються, чи стейтовий сенат заявиться за цю резолюцію.

ЗАСУДЖЕНІ ЗА ЗАВАЛЕННЯ ДОМУ.

НЮ ЙОРК. — Присяжні судді стейтового суду в повіті Бронкс, що судили справу завалення дому під ч. 112 Іст Мошолу Парквей Савт, прийшли по 9 годинах нарад до переконання про вину 6 обвинувачених за це завалення, через котре згинули 18 осіб. Вони признали підсудних винуватими вбивства другого ступня. За це кожному з обвинувачених грозить вязниця до 15 літ та гривна до $1,000.

Засуджені: Луис Стейнберґ, власник дому й контрактор; Маркс Стейнберґ, його син; Гарі Руткинс, архітект; Винсент Валентайн, мулярський контрактор; Майкел Тіде, екзамінатор плянів з урядового будівляного бюра; та Алберт Гайне, інспектор мулярських робіт у цьому бюрі.

ПОКАРАНИЙ ЗА СТРАХ ЗА СВОЄ ЖИТТЯ.

НЮ ЙОРК. — Суддя МекКук засудив Клайда Милера, 47-літнього ресторанника, на гривну в сумі 100 долярів за те, що він давав виминаючі відповіді на допити великої лави присяжних суддів, що розслідувала ресторанний рекет.

Милер боронився перед суддею тим, що, мовляв, він боявся за своє життя.

ЮРБА ГРОЗИТЬ ПРИСЯЖНИМ СУДДЯМ.

НЮ ЙОРК. — На суд двох італійських іміґрантів, обвинувачених за напад і розбій, звалилася юрба приятелів і стала відгрожуватися присяжним суддям, що видали проти обвинувачених засуджуючий присуд. Як на охорону суддів покликано 40 поліцаїв, юрба розбіглася. Поліцаї відвели домів кожного присяжного суддю, котрий цього домагався.

ПОМЕР ЦИГАНСЬКИЙ КОРОЛЬ.

ВАРШАВА. — В Польщі помер циганський король Матвій Квек, від пострілу якого зазнав в часі своєї „династичної" сварки. Він помер як убогий чоловік, бо після слів його родини перед смертю всі свої гроші вислав еспанському ґенералові Франкові враз з побажанням, щоб той чимскорше привернув в Еспанії монархію. На його похорон зїхалися цигани зі всіх сторін. Суперник небіжчика Матвія, Василь Квек, відразу зголосив свої права до опущеного трону, але рада циганів рішила з тим ще пождати, бо правдоподібно охочих на циганський престол буде більше.

УКРАЇНІКА.

Празький щоденник „Venkov" видрукував більшу статтю свого варшавського співробітника п. з. „Культурна хроніка зі словянського сходу", в якій згадує про українців з західних українських земель. Між іншим пише, що українці в Галичині розбудовують свою культуру на широкім матеріяльнім підкладі, що спирається на володінні землею. Той же автор ознайомлює в своїй короткій рецензії з новою книгою Є. Маланюка, в якій накреслено кілька літературних портретів українських письменників. — В болгарському журналі „Литературен Глас" появилася стаття п. Яни Язової, присвячена українській літературі, зокрема Ст. Черкасенкові з нагоди його 60-ліття.

НОВА РАДІОСТАЦІЯ В БАРАНОВИЧАХ.

Уже виасиґнувано перші фонди на будову нової радіостації в Барановичах. Таке повідомляють польські часописи. Ця радіостація має протиділати аґітації совєтського радія. Вона буде так збудована, що своїм засягом захопить східні окраїни Польщі. Кошти будови будуть 700,000 злотих.

НОВА ІСТОРИЧНА ПОВІСТЬ.

Видавнича Коопратива „Червона Калина" у Львові випустила цими днями у продаж нову книжку Федора Дудка п. з. „Стрибожа внука". Є це більше історичне оповідання про князівну Ганну Ярославну, королеву французів. Книжка має 86 сторін.

ПЕРЕМІНИВ ГРОШІ НА ПІСОК.

У львівському окружному суді відбулася розправа проти поштильйона з Рави Руської, Олекси Гливи за крадіж. Відвозячи на залізничу стацію запечатаний мішок, в якому знаходилося 800 зл. у більоні, він гроші виняв, а до мішка насипав піску. Гливу засуджено на рік вязниці.

НАУКОВИЙ СПІР ПРИЧИНОЮ САМОГУБСТВА.

Професор віденської політехніки Філінґер відобрав собі разом із жінкою життя. У листі, заадресованім до влади він подав, що причиною самогубства було його фальшиве становище, яке він заняв до наукових теорій одного свого товариша.

НОВА ГОСПОДАРСЬКА СТАНИЦЯ.

У Львові повстало нове українське підприємство „Торґін-Бюро" (Торговельно-інформаційне Бюро Посередництва) при вул. Єикстуській 48. В обсяг його праці входять: висилкова торговля на провінцію, посередництво, збутова торговля сільсько-господарських продуктів і всякого рода інформації в господарських і загально-національних справах. В ділянці висилкової торговлі це одинока того рода торговельна станиця, яка виконує замовлення і висилає на провінцію ріжного рода машини і товари. Українське громадянство повинно повитати цей новий почин при розбудові нашого економічного життя і з довірям поставитися до його праці.

1574 ОСОБИ ВИЕМІҐРУВАЛИ З ПОЛЬЩІ В ЛЮТНІ.

Підчислили, що в лютні виїхали з Польщі на постійне до заморських країв 1574 особи, в тому: 1,333 до Полудневої Америки й 209 до Злучених Держав.

БІОГРАФІЧНИЙ РОМАН.

Між невиданими рукописами пок. Михайла Грушевського знайдено, крім тому історії України, присвяченого рокам 1657—85, та кількох томів історії літератури, що в рукописі доведена до 1848 р., — теж низку нарисів і більшу повість, що є біографічним романом про Івана Котляревського. Повість має появитися незабаром друком.

8 ВИПАДКІВ СМЕРТИ ВНАСЛІДОК ПЯТНИСТОГО ТИФУ В ДРОГОБИЧЧИНІ.

В Дрогобиччині, в Більчах і в Стороннім вибухнула пошесть пятнистого тифу. В першій місцевості занотували 16 захворінь, а в другій 42. Внаслідок тифу померло там 8 осіб. Обі місцевості ізольовали.

МУЗЕЙ КІНСЬКИХ ПІДКОВ.

У середньовічному замку Окем у найменшому графстві Англії Рутленд зберігають єдину у світі колекцію кінських підков. Недавно збогатилась вона двома новими підковами, що їх подарували князь Графтон і лорд Вартон, які проїздили через Окем. Бо так велить старий звичай, що з часів королеви Єлисавети, що кожний князь крови, кожна високопоставлена особа, яка переїжджає через Окем мусить залишити місцевому музеєві підкову свого коня. Цей звичай пояснює хроніка замку в такий спосіб: Того дня, коли королева Єлисавета переїздила через Окем до Стемфорду, на головній вулиці міста загубив один кінь із королівської карити підкову. Королева мусіла задержатися в Окем, поки коваль не підкує коня, а підкову занесли немов якусь цінність на замок. Довідавшись про те, приказала королева, щоб від того часу кожний князь крови, який переїздитиме через Окем залишав музеєві підкову свого коня.

В Музею є підкови, що їх дав ще в 1778 р. князь Йорку і королева Александра. Є теж підкова і від бувшого короля Едварда VIII.

ЛЬВІВСЬКЕ ВОЄВІДСТВО НАЙБІЛЬШЕ ЗЛОЧИННЕ.

Як виходить з урядової статистики, на 15 родів злочинів, зголошених у державній поліції, львівське воєвідство в пятьох роках злочинів займає перше місце. Доконано в ньому 51 убивств, 13,324 крадіжей, 3,420 крадіжей полевих і лісових та 1,044 ошуканств.

СКІЛЬКИ ЩОДЕННИКІВ НА СВІТІ?

Американські статистики обчислили, що на світі виходить загалом 12,600 щоденників, з того дві треті в самій Європі. В Америці виходить 2,100 щоденників, в Азії — 1,640, в Австралії — 200, в Африці — 210. Відсотково найбільше часописів виходить у Швайцарії, бо около 500; таким чином один часопис припадає там на 8 тисяч мешканців. Знова ж у Тибеті (Азія) виходить тільки один часопис у 50 примірниках, відбиваних на циклостилі. З країв, що не належать до білої раси, має найбільшу пресу Японія, де виходить 1,013 ріжних щоденників.

УКРАЇНОЖЕРНА ПРЕСА ЮДИТЬ!

Краківський „І. К. Ц." пише, що в школі в Княжу, пов. Снятин, підчас перерви ученики зневажали історичні портрети польських королів, завішені в рекреаційній салі. Портрети замазали й підписали образливими дописками. „Тому, що тут річ безсумнівна в підбурюванню ззовні, цей інцидент є предметом точного слідства", кінчить „І.К.Ц.". Він знає вже наперід, що тут безсумнівне підбурювання ззовні!

СПРАВА ЖІНОК З ПІДГІРОК.

Окружний Суд у Станиславові, як суд 2-гої інстанції, розглядав справу 8 жінок з Підгірок, повіт Калуш, обвинувачених за напад дня 23-го березня м. р. на греко-катол. приходство та нагальний виступ проти новоіменованого пароха о. Дудикевича. Жінки загрозили, що не дозволять йому відбувати урядування від дотеперішнього адміністратора о. Терещука, а опісля схопили духовника й насильно винесли його з терену приходства, змушуючи його залишити село. По розправі затвердили присуд першої інстанції, що засудив 8 провідниць тобто на кари по три тижні безоглядного арешту.

181 САЛЬОНІВ КРАСИ.

В Лондоні істнує 181 косметичних сальонів — так подає офіціяльна статистика, що її оголосила професійна організація жіночих фризієрів. Кожний сальон користується сильною фреквенцією так, що їх власники чуються відмінно. В порівнанні з 1935 р. число заведень зросло на 37 більше. Щоби не творились нові конкурентні сальони; професійна фризієрська організація домагається від уряду, щоб не видавав нових концесій. Нові концесії слід видавати тільки до часу коронаційних парад, а потім припинити. Чи сповняться бажання „Чарівниць жіночої краси" — побачимо.

МОСКВА ЗАДУМУЄ РАЗ НА ВСЕ ЗРЕЧИСЯ БАСАРАБІЇ

БУКАРЕШТ. — В авторитетних політичних колах говорять що Совети вкоротці зречуться раз на все з Бесарабії й офіційно признають, що вона належить до Румунії. Зроблять вони це з тих причин, щоб прихилити до себе Румунію й вирвати її зпід впливів фашистівських держав, в першій мірі Німеччини й Італії.

ФРАНЦІЯ ХОЧЕ ПРИСПІШИТИ КІНЕЦЬ ВІЙНИ В ЕСПАНІЇ.

ПАРИЖ. — Французькі політичні круги, опираючись на тому, що чужинецькі добровольці є крайно перемучені і знеохочені боротьбою в Еспанії, думають, що вже надійшов час, щоб всі держави забрали своїх добровольців з обох воюючих сторін, а тоді війна в Еспанії скоро добіжить свого кінця. Французький уряд вже забирає перший транспорт своїх добровольців в числі 700. Французький представник внесе на днях в лондонському „Комітеті для невтручування в справи Еспанії" формальний проект, щоб всі держави забрали з Еспанії своїх добровольців.

ІТАЛІЯ ВИЯСНЮЄ СВОЄ СТАНОВИЩЕ.

РИМ. — Італійський міністер пропаґанди Альфієрі скликав чужинецьких журналістів і перед ними заявив, що вістки, начебто італійські добровольці в Еспанії потерпіли „страшну поразку", є неправдиві. Вони боролися хоробро; проте згинуло їх всього кілька сот. Неправдою також є, казав він, будьтоби Італія формувала нові війська для посилки в Еспанію. Це заборонює їй робити зобовязання, дане в Комітеті невтручування в еспанські справи і це зобовязання Італія вповні виконає, оскільки його будуть виконувати також інші держави. Міністер щераз підкреслив, що Італія ніяк не допустить до большевизації Еспанії, до чого деякі держави прямують.

З ЕСПАНСЬКОЇ ВІЙНИ.

МАДРИД. — Вслід за побідою на відтинку Ґвадаляхара, червоні війська віднесли другу побіду в околицях Кордоби. Це дало причину для оптимістичних настроїв серед рядів червоної армії й зробило в них нові надії на виграну війну. Штаб революційних військ заперечує чутки про побіду червоних і твердить, що червоні війська були відбиті з тяжкими втратами.

ЧЕРВОНІ ЗАМОРДУВАЛИ В МАДРИДІ 62,000 ЛЮДЕЙ.

САЛЯМАНКА. — Після обчислень революційних кругів і деяких чужинецьких консулятів, червона влада в Мадриді вимордувала 62,000 цивільного населення за симпатії з революціонерами. У Валенсії 12,000. Полонені з червоних інтернаціональних бригад, що боролися по стороні лівих еспанських військ, тепер проголошують через радіо свої враження про те, що вони бачили по тамтому боці. В той спосіб вони хочуть перестерегти своїх земляків, щоб не далися заманити на службу червоним.

НАЦІ ЗМІНЯЮТЬ ПОНЯТТЯ ВЛАСНОСТИ.

БЕРЛІН. — Німецька націстична партія у своїй перебудові німецької держави торкнулася також закону приватної власности. Цей закон відтепер будуть в Німеччині дещо відмінно толкувати. Приватна власність буде далі в цілости задержана, але ті, що мають маєток будуть більше зобовязані супроти тих, що на їх маєтку працюють. Також змінене буде дещо спадкове право. Кровне посвоячення не все буде мати головне право до спадку. Право до спадку буде міг дістати навіть непосвоячений кровно робітник, який на даному маєтку вложив багато праці, і то навіть тоді, коли померлий лишив кровних, але дальших свояків. Спеціяльне моральне зобовязання це нове толкування закону накладає також на власників землі.

ВБИВАЮТЬ СТАХАНОВЦІВ.

ХАРКІВ. — З Харкова повідомляють, що в місцевій фабриці „Комінтерн" вбито стахановця Мороза. Його вбили робітники за практиковане визискування робітників при помочі стахановської системи. Згідно з дальшими вістками з Харкова в промисловій окрузі совєтської України множиться останніми часами щораз то більше замахів на стахановців. Робітники так солідарно борються зі стахановським рухом, що ГПУ не може викрити жадних атентатчиків.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

„ФАЛЬШИВІ ІНФОРМАЦІЇ"

Під таким заголовком появилася у львівському часописі „Діло" стаття з піднаголовком: „Під увагу нашим землякам у новому світі". Є це відповідь на письма, які розіслало самостійне, допомогове товариство „Просвіта" в Ню Йорку до „Рідної Школи" в краю, як теж до Товариства „Просвіта" і „Українського Товариства Допомоги Інвалідам у Львові". Висилаючи тим усім товариствам у краю допомогу на загальну суму $35, нюйорська „Просвіта" вважала вказаним і потрібним дати усім тим установам у старім краю відповідну „науку". І так Товариству „Просвіта" у Львові поставлено в закид, що там на останніх загальних зборах „усунено представників Української Соціялістичної Радикальної Партії", та що до „Просвіти" ввійшли „крайно реакційні елементи". Знову Товариству Допомоги Українським Інвалідам закинено, що у виданім ними „Календарі Інваліда" розхвалюється „чужі духові українського народу ідеї, а саме — італійський фашизм і німецький націзм" і „з погордою" глядиться на тих, що „загалом тримають протифашистівську лінію" та виступають проти імперіялізму Італії, що підбила Етіопію і стають в обороні жидів і тих німців, що їх в Німеччині переслідують націсти. „Живучи в демократичній країні" — пише нюйорська „Просвіта" — „ми вважаємо, що поширювання фашистських ідей є злочинне діло й не приносить слави українським інвалідам, котрі боролися проти гнету за повну демократію і волю для українського народу". А до „Рідної Школи" нюйорська „Просвіта" написала ще й те, що її рука простягається до допомоги „з непевністю, а навіть — неохоче", бо вона вичитала, що „в школах „Рідної Школи" панує наскрізь реакційний рух".

Зазначимо, що всі ті письма були вислані в лютім теж і до поміщення в українських часописах в Америці. І ми це теж дістали. І річ ясна — не помістили. Бо отсе льокальне товариство хоче стояти собі самостійно не тільки як запомогове товариство, але теж і як — політично-національне. Воно ніби є безпартійним, а своїм поступованням пробує поставити себе вище всіх інших народніх організацій, не визнаючи ніякого іншого авторитету — крім себе самого. Воно ніби не держить ні з радикалами, ні з соціялістами, ні з націоналістами, чи теж там ким. А на ділі політично схиляється туди, звідки повіває соціялістично-комуністична пропаґанда. Певно, що й в нюйорській „Просвіті" подавляюча більшість членів не є ні соціялістами ні комуністами, але ця т. зв. „самостійність" цього товариства довела його до цього, що воно стало безвиразистим у національно-політичнім розумінні, а тимсамим і вдячним полем для соціялістично-комуністичних експериментів. Звідси і походять оті славні письма, вислані до старого краю, оперті на цілковитім незнанню краєвих відносин і зачисляючі вже і наших інвалідів до — фашистів і реакціонерів. Бо можнаб поробити ради добра загальної справи багато замітів і краєвим інституціям, але не таких, що їх поробила нюйорська „Просвіта".

ЗІ СЛОВОМ, АЛЕ З ЖИВИМ І РОЗУМНИМ

Чим далі, тим тяжче орґанізувати наше українське життя в Америці. Тяжко притягнути стару ґенерацію до нової праці, й тяжко затягнути до неї нове покоління. Цеї орґанізації не може перевести преса. Вона тільки може писаним словом допомогти цій справі. Але головну ролю мусить тут виконати — живе слово. Це ми здебільша розуміємо. І тому і в нас в Америці не бракує ріжних бесідників і тих, що виступають з рефератами, які намагаються живим словом скріпити ідейне й орґанізаційне громадське життя. Але чи ті всі бесідники і ті всі промови та реферати відповідають своїм завданням? Над тим застановляються теж і в старім краю. І так приходять до висновків, які живцем дадуться перенести на український ґрунт в Америці. На цю тему висказує „Наш Прапор" дуже влучні завваги. А вони такі:

„Пропаґанда, яку у нас ведеться, є доривочна, припадкова, коли успішна пропаґанда вимагає постійности, плянової праці від найпростіших початків освідомлення аж до складних політичних питань. Живого слова ніколи не заступить друковане. На жаль, у нас пропаґанда ведеться в більшості при помочі друкованого слова, себто звертається в першу чергу до освідомленого, але лишає на боці несвідомого, саме того, якого вона повинна притягнути до свідомої громади. В додатку, якщо вона користується живим словом, то не зважає на те, чи бесідники є підготовані чи приготовані. Звичайно, **наші бесідники не є ні приготовані, ні підготовані,** себто вони ніколи не дбали про те, щоби пізнати тайну успішної промови, щоби навчитися виразної вимови, щоби говорити так, аби кожний міг розуміти. Навіть теми до промов, це не пляново уложена програма, але припадок; говоримо про те, що нам подобається. Якщо вже мусимо говорити на означену тему, то звичайно не приготуємося якслід і **товчемо воду в ступі.** Чи можна від такої пропаґанди вимагати якогось успіху?

„Не маємо бесідників, чи — кажучи ясніше — не маємо амбітних бесідників, які працювалиб над вродженим талантом. Бо талантів у нас не бракує. Стрічаємо всюди бесідників, які при добрій волі й праці сталиб дійсними мистцями тієї штуки. Одначе ми тут, як в багатьох інших ділянках, заліниві, щоби вчитися. Тому балакаємо, як „мамуня навчила". **Аби багато й довго!** Живе слово найскоріше вхопить слухачів за серце, з байдужного зробить завзятого боєвика; але це зробить тільки живе слово з уст бесідника-мистця, що завжди орієнтується, як має промовляти, як має заграти на струнах душ слухачів. В противнім випадку слухач виходить невдоволений; шкода — мовляв — було час тратити; по кількох таких невдалих імпрезах такого слухача вже зовсім важко притягнути на відчит чи віче. Отже в техніці пропаґанди, в ділянці виховування бесідників ми грішили і грішимо.

„Другою, неменш важливою помилкою є в **місті й формі** пропаґанди. Навіть добрий бесідник не загріє слухача, коли говорить „високим стилем", коли **„розпливається у хмарах",** бо не вміє звязати будня зі святом, щоденних журб широких мас з боротьбою нації. Тому ми у соціяльній ділянці завжди програємо. Нам здається, що коли говоритимемо людям про „шлункові справи", то вже вбиваємо у них в самих початках можливість підйому, взлету до ясних зір, до посвяти за ідею. Очевидно, так моглоб бути, якби ми тільки до цього обмежили пропаґанду і не виказували прибитим до землі верствам народу, що їхня особиста доля тісно вяжеться з долею нації, що їхня боротьба за соціяльне розкріпощення є частиною ширшої боротьби за її могутність".

„Преса в цьому напрямку може тільки помагати, але вона сама лиха не направить. Вона йде там, де вже було живе слово й живі люди, де пропаґанда приготовила їй терен".

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

МАШИНОТРАКТОРНІ СТАЦІЇ В УССР

Відношенням між МТС і селянством дуже напружені через те, що МТС дуже експльоатують селянство і колгоспи. Всі праці, які МТС не виконують, мусять бути заплачені колгоспами так, якби вони були зроблені. Цебто селяни мусять віддавати для МТС певну означену скількість хліба, що зветься натуроплатою. Тому, що селяни не мають волів і коней для роботи, вони повністю є залежні від МТС і їх праці. Жити в незгоді з М. Т. С., це значить не мати машин для обробки поля, щоб було принайменше що їсти. Скаржити МТС у вищі установи недоцільно, бо начальники МТС, свої люди все винайдуть щось на своє оправдання і комуністична партія їх виправдає. Зате вони звідтам пімстяться на селянах. Вправді деякі колгоспи, особливо ті, де є стахановці і куда часто приїздять на оглядини вищі партійні чинники, налягають на МТС і ті виконують праці, але це не правило, але лише дуже нечисленні виїмки. Масаж колгоспів і селян в них терпить своєвілля начальників МТС.

Жадна МТС на Україні сама себе не окупає, хоч деякі з них формально відмовились від державної допомоги. МТС є державні установи. 70% всіх коштів праці МТС сплачує держава, а лише 30 добувають вони самі. До кождої МТС додає держава 40—70,000 карбованців річно. Держава визначує плян робіт МТС, а тим самим і скільки збіжжя в формі натуроплати вони мають дати державі. Тому, що плян мусить бути виконаним, коли ходить про віддачу Москві хліба, МТС стягають з селян стільки хліба, скільки призначено, незалежно від того, що призначена їм робота в колгоспах ними не виконана. Пересічно колгоспи переплачують МТС на суму 60,000 карбованців. МТС мають в себе теж автомобільний парк. Вони видають авта для ріжних перевозок селянам за високою оплатою. Пересічно дохід з автоперевозок становить 150,000 карбованців в рік. Ці суми йдуть однак в так звані понадплянові фонди, цебто практично гинуть по дорозі в касі МТС, в кишенях передаточних функціонарів МТС. Книговодство в МТС ніколи не є в порядку і ніхто не годен зорієнтуватись, що МТС одержали. Зате дуже точно записується все те, що видано. Апарат управління МТС дуже складний і в йому повно бюрократів, з яких кожний для себе хоче заробити. І заробляють не зле, лише ніхто не знає, скільки. Отже коли говориться про заможнє життя на селах, то в першу чергу мається на увазі працівників МТС.

Щоб зарадити цьому лихові і якось наладнати співжиття між селянством і МТС, партія видає часто ріжні накази, постанови і т. п. Але жадна МТС їх не виконує.

Пересічний місячний заробіток в МТС такий: комбайнер 711 карб., робітник-механік 176 карб., шофер 231 карб., робітник 301 карб. Скільки заробляє керівний персонал, невідомо.

Для порівнання зазначимо, що 70% всіх селян на Україні, що є в колгоспах, заробляють на рік (не на місяць) коло 360 карбованців найбільше, а є міліони таких, що за свою працю нічого не дістають, бо їх колгоспи нерентовні.

Вкінці важна ще обставина, що працівники МТС як державної установи одержують всякі товари, потрібні до життя, по сталим державним цінам, а селяни все мусять купувати по риночним цінам.

Погана праця тракторів на Україні пояснюється ще і тим, що для всіх тракторів нема подвійного комплету шоферів, хоч їх готують майже по сотні тисяч що року. Підготовка шофера полягає в тому, що людину ознайомлюють теоретично з мотором. Цеж ще далеко до практичної праці з машиною. Тому молодих людей, що кінчать тракторні курси, беруть, молодих хлопців передпризовного віку і заразже по скінченні курсів їх забирають в армію до танкових, летунських і автотранспорних частин, а частинно до фльоти. Вони залишаються в армії на довшу службу і сільське господарство не має з них жадної користи. На курси підбирають людей для режиму певних. Курси для вивчення трактористів є подвійні. Одні влаштовує комісаріят земельних справ, другі Осавіохем-півві йськова орґанізація, хоч формально і ті курси підлягають наркомземові. На курсах Осавіохему вивчають добре, але всі, що покінчать такі курси, йдуть в армію. На ті курси підбирають людей. Зноваж на курси наркомзему приймають всіх, але зате не вчать як слід і користей з них мало. Демобілізовані червоноармійці не вертають безпосередньо до своєї праці, а дістають здебільша керівні посади, тому не можуть використати свого знання тракторного діла для сільського господарства. Вони лише настільки цікавляться машинами, щоб не забути управляти ними і бути все на поготівлю як резерва шоферів, танкістів, летунів та підводників московської армії.

Як це не дивно, а інтереси армії і сільського господарства, значно в практичному житті розбігаються, хоч в суті повинні сходитись. Причиною такого стану є система управління Україною і несполегливість України для Москви.

МТС концентрують в собі і всякі інші сільсько-господарські машини. На Україні є 21,700 вантажних авт. З них 15,000 належать МТС, а 6,200 находяться в радгоспах, заводах та по містах. Хоч ця цифра зникаючо мала, то і для неї є замало добрих шоферів.

Дальше МТС мають 15,200 комбайнів, а радгоспи 4,800 комбайнів. Всього на Україні коло 20,000 комбайнів. Для них теж бракує добрих комбайнерів.

Позатим в сільському господарстві України є ще 25,000 тракторних молотарок і 29,000 механічних молотарок й багато інших дрібних машин для обробки ріжних культур-засівів.

До тракторного парку України прикладає велику вагу московська армія. Україна як будуче поле бою між большевизмом і українським націоналізмом має нині найбільше тракторів в цілому СССР. З огляду на брак коней, армія буде вживати ті трактори як засіб транспорту в війні. Характерним є, що на початку 1937 року наказано всім МТС запастися причіпним реманентом, цебто возами для перевозки людей і воєнного матеріялу та хліба.

Ремонт тракторів переводиться в машинотракторних майстернях — МТМ і в тракторно — та авторемонтних заводах, яких на Україні досить багато. Вони дуже слабо працюють нині через брак запасових матеріялів і частин. Їх розміщення по Україні вказує теж на те, що вони мають більше військове, як сільсько-господарське значіння. В війні вони призначені для репаратури танків і військових авт та інших машин. Для того вони вже нині засоблені відповідними машинами і знаряддям та стоять під стислою військовою контролею.

Останніми часами в звязку з многотисячними арештуваннями на Україні націоналістів і опозиції серед партійців, викрито, що наркозем України, зглядно його тракторне управління, видавало тайні накази до тракторо-ремонтних заводів, щоб ті погано ремонтували трактори і вживали забракованих запасових частин. В звязку з тим переведено численні арешти і названо всіх заарештованих троцькістами, щоб перед світом закрити, що це були українські патріоти. Попав при тому і заступник наркомзема Грушевський (жид) і багато начальників управлінь і відділів, між ними багато українців. Сам наркомзем Паперний, хоч неукраїнець (Львова з Моґільова, жид) також запідозрений в троцькізмі. В дійсности такий наказ був виданий. Причиною його видання не було бажання саботажу, а тільки налягання Москви, щоб трактори краще працювали. А вони не могли працювати через свою погану якість, ремонт не міг бути переведений вчасно і добре через брак запасних частин, робота не могла йти через брак палива для машин. Тому було видано наказ, вживати браковані запасні частини та скоро ремонтувати трактори, щоб мати спокій від Москви. А совєтська індустрія виробляє на 80% лише браковані запасні частини.

На 1937 р. Москва думає збільшити тракторний парк на Україні і довести його до плянової цифри 83,000 тракторів.

У. П.

Ганс Лерх.

ОПІВНІЧНА БАЛЯДА

Тремтячи з холоду, переступив д-р Файн поріг маленького шиночку й вийшов з привітного тепла на вулицю.

— Проклята погода! — думав. Ішов скоро й у думках тішився, що дома застане свою робітню гарно напалену.

Недалеко звідси був перекинений над каналом міст, що його треба було перейти, щоб дістатись у вулицю, де мешкав.

Ішов і зараз по другій стороні мосту на залізному поруччі побачив якусь постать...

Гаряча струя жаху огорнула д-ра Файна. Скорими кроками побіг вперед і вспів іще обома раменами схопити якусь жінку, що саме намагалася скочити з поруччя в воду, й цілою силою стягнути її назад на міст, хоч як вона йому опиралася.

— Лишіть мене... лишіть!...

Бачучи, що нічого не вдіє, жінка погодилась мабуть із тим, що її врятували від смертельної купелі, бо повисла безвладно в раменах д-ра Файна й тільки хлипала тихо.

Д-р Файн оглядався безпомічно довкола. Шукав слів, якими міг би заспокоїти заплакану жінку, та не знаходив їх у думках і тільки вспів поспитати її:

— Хто ви?... Що ви хотіли зробити?...

— Кінець...

Мостом переїздило авто.

— Гальо!... Шофер! — кликнув доктор.

— Куди хочете мене забрати? — спитала врятована.

Мовчки дала собою поводити, мовчки йшла з доктором по сходах до його мешкання й без спротиву сіла на знак доктора на крайчику канапи, що знаходився в докторській робітні.

Доперва тепер міг доктор Файн приглянутися добре врятованій. Чорне, кучеряве волосся, гарне, трохи легкодушне личко, бідненький, а всежтаки елеґантний одяг.

— І ви, молода, гарна дівчина, хотіли кинутись у воду?...

Вона подивилася на доктора й закусила уста.

— Що поможе кому краса й молодість, коли нема що до уст вложити... Я чотири тижні без праці, а требаж їсти й господиня викидає з хати...

— Гм!... А чим ви займаєтесь?

— Я стенотипістка!

— Так, так!

Доктор призадумався.

— Я міг би помогти вам... А може це й було призначення, що я зустрівся з вами. Я пишу книжку. Може би ви переписували її на машині?!... Я заплачу вам так, якби ви в якому бюрі працювали!

Дівчина мовчала.

— Це було би гарно... Так!...

— Прошу, говоріть щиро!...

— Я... мусіла би цілий місяць ждати...

— Розумію!... Ви, як турецька свята!... І про це подумаємо!... А є у вас хата?...

— Хата є, та господиня викине мене завтра, якщо я не заплачу їй... Ну, й так...

Дівчина замовкла.

Доктор ще раз окинув оком дівчину... Гарно булоб працювати з такою секретаркою... — подумав.

— А скільки вам треба на найконечніші потреби? — спитав доктор.

— Колиб... колиб я могла бодай заплатити хату на місяць...

— Скільки?...

— Сорок марок.

— Добре! — відповів доктор. — Маєте сорок марок.

— Дуже, дуже дякую! — сказала дівчина тихо. Здавалося, хоче кинутись до докторової руки, щоб її поцілувати.

— Алеж, що ви... збентежено запротестував доктор і поневолі погладив блискучі кучерики дівчини.

— А тепер, як?... — почав він знову.

— Тепер поїду додому, а завтра прийду до вас і зачну працювати. Коли я маю тут бути?

— Скажім, у десятій! Добре?

Потім відпровадив її аж до брами. Вернувшись, сів у фотелі і задумався. Властиво повинен був запитати дівчини, як вона називається й де мешкає. — Що там — сказав собі доктор — ще й чого! Не на теж рятується людину від смерти, щоб її потім випитувати, як поліційний комісар...

Це заспокоїло його. Вона Вона мусить прийти, хочби із звичайної вдячности, як це водиться!... А потім буде вже все в нього.

На другий день.

Вибила десята година... вона не прийшла.

— Певне спізнилася на трамвай! — думав доктор.

Минула одинацята. Ніхто не дзвонив.

В дванацятій спитався доктор своєї господині, чи не питалася про нього молода панна, його будуча секретарка...

Минали дні, тижні, місяці.

І одного разу д-р Файн знову десь так під опівніч ішов цим самим мостом над каналом.

Нараз загорілися в нього очі дивним блиском.

Там на поруччі моста запримітив він знову якусь постать, що готова була скочити в холодні хвилі каналу. Доктор приступив, серце забилося голосно в його грудях.

Вдивився в оту постать, а очі його мало не вискочили на верха...

З нічної пітьми виринув якийсь високий пан, скочив до сидячої на поруччі постатті й стягнув її назад на міст.

Доктор отямився й побіг вперед впоперек мосту до обох.

Та що це? Високий пан, що стягнув кандидатку на самовбивницю з поруччя мосту, нахилився над нею та вмить пустив її й став голосно реготатись, аж луна йшла. Випрямився й, беручися за підбоки, кликнув голосно:

— Алеж, кохана Льотті! Будь же раз розумна! Піди собі в інший квартал міста! Тут тебе вже кожний знає! Ніхто вже не зловиться на твій трик!... Мусиш уже віджалувати на трамвай і перенестися деінде. Годі!

— Стара малпо! — відозвався пискливий голос дівчини, яка скочила в бік і зникла в теміні.

— Що там такого? — роздався голос поліцая, який виринув на краю моста й підійшов до д-ра Файна, що стояв по-середині моста збентежений і схвильований.

— Нічого... нічого... — відповів він спровола поліцаєві. — якась розсварена парочка!...

— А може це самовбивниця Льотті, яка тут швендається на тому мості? — спитав поліцай.

— Не знаю! — відповів доктор Файн і пішов дальше.

Переклав Емка.

СПРОСТУВАННЯ.

Протокол „Обєднання". — Через помилку подано в протоколі конгресу „Обєднання" (в ч. 72 „Свободи", що до виборчої комісії ввійшло 8 членів. А на ділі, це була пропозиція вибрати 8 членів, а ухвалено 5 членів, якими були: Микола Мурашко, Евстахій Кривень, Стефанія Галичин, Анастасія Вагнер, Петро Дубовецький. Між представниками молоді, що ввійшли до уряду Обєднання, має ще бути: Іван Кучапський.

При чарці.

— Що?! Ви вже хочете йти, пане Винарський?

— Ні, лише я люблю попрощатися, заки ще розпізнаю людей.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ДЕ ЗВИЧАЇ НЕ ЗМІНЯЮТЬСЯ.

Чарлз Борнмен, професор суспільних наук у Сідар Крест Коледж, повіз своїх студентів на 2,000 миль довгу наукову прогульку по американських горах у стейті Кентокі, Тенесі й інших. Приходиться студентам не їздити залізницею або автами, але ходити заваленими снігами дорогами, лісовими дебрами й відлюдними місцями.

Все це роблять на це, щоби запізнатися з звичаями й обичаями американських гірняків.

Професор Борнмен каже, що ці гірняки жили в горах за останніх 150 літ, відорвані від решти світа й через це опиралися всяким змінам. Отже пізнаючи цих гірняків, студенти можуть пізнати культуру давних американців зперед 5 поколінь.

ДЕ КУЛЬТУРА ЗМІНЯЄТЬСЯ.

Тимчасом як у горах стейтів Кентокі й Тенесі культура не змінялася за цілі покоління, в інших околицях вона зміняється за рік-два.

Якийсь час тому в ґазетах появилися були описи жабячої фарми, яку завів собі один хитрий іміґрант. Цей іміґрант у своїм роди́ннім селі в старім краю жаб не їв, але, приїхавши в Америку, довідався, що тут є люди, які їдять жабячі ноги. Отже він і став розводити жаби на продаж, на бизнес. Бизнес йому йшов добре, про нього ґазети писали, і, як звичайно, за його приміром хотіли піти інші.

Тепер аж федеральний уряд вмішується в цю справу, остерігаючи людей, щоби не пхалися в воду, не спитавши броду.

МІЛІОНЕРОМ З ЖАБ?

Начальник рибного бюра в Вашинґтоні пише про ці жабячі фарми, що про них нині пишеться в ґазетах так, як колись писалося про розводження кріликів.

Словом, пишуть, що на жабах можна легко забогатіти. Просто стати міліонером.

„Є міліонери", — каже цей урядник, „але чи багатьох з них стало міліонерами з кріликів?"

КЛОПОТИ З ЖАБАМИ.

Цей урядовець подає пять причин, для яких треба бути обережним з заводженням у себе жабячої фарми:

Перше, жаби не люблять своїх дітей; отже за дітей не дбають, і діти погибають. Друге, жаби дуже пажерливі; це може найбільші жируни в світі, словом, жабу тяжко наситити. Третє, жаби притягають гаддя; себто, гадюки люблять їсти жаби. Четверте, їх тяжко удержати на своїй фармі: себто, вони легко розлізуться. Пяте, вони не дають спати в ночі.

Отже кури, корови й свині можуть оплачуватися, — каже урядник, — а жаби не оплачуються. Одинока користь з них, що зідають комарі. Одначе, урядник думає, що є дешевші способи винищувати „москіти" ніж годівлею жаб.

НОВІ ВЧИТЕЛІ.

Д-р Еміль Алтмен, головний медичний екзамінатор шкільної ради міста Ню Йорку, заповідає заведення ще одного нового курсу для вчителів.

Мають ще вчити вчителів про ріжні питання тілесного й умового здоровля дітей. Не мають учити вчителя лікарювання, але розуміння ваги ріжних проявів здоровля, фізичного й умового, дітей. Каже, що такі вчителі будуть сповняти свою науку багато справніще.

„Інтеліґентний учитель має пізнати", — каже лікар, „коли дитина є фізично або душевно хора". Він не має дитини лікувати, але має знати, куди дитину на лікування післати.

СИРОМУДРИЙ ВЧИТЕЛЬ.

„Учитель повинен розуміти чуттєві потреби й боротьби дитини й бути з нею терпеливим", — говорить д-р Алтмен.

„Безупинне напоминання, кпини й сварливість впливають на душу дитини в шкідливий спосіб. Як ще до того дитина дома має неприхильні відносини, то таке поведення вчителя може викликати в дитини почуття нижності й непевності, що можуть лишити рану (в душі) на все життя".

Від учителя треба вимагати, щоб він знав, що сяке або онтаке поведення з дитиною може викликати сякий чи онтакий наслідок.

ПРИКЛАД.

Д-р Алтмен подав приклад такого покалічення дитини на все життя.

Молодий хлопчина прийшов до школи зажурений недугою в своїй родині. За якийсь час потім він самий став хорувати на катар. Через катар він не сидів спокійно, сітувався. Влючений учитель схопив його за руки, витягнув силою з лавки й посадив у кут на покуту. Незадовго потім хлопчина проявив признаки тяжкої умової недути, звісно під назвою танку св. Віта. Він ще й досі з цього не одужав.

„Якби вчитель був ужив ніжности, то дитина не була би занедужала на цю тяжку умову недугу".

Звісно, багато вчителів може рукою махнути на такі балачки. Краще їм про це не думати, як їм цього не вчитися. Та чи це розумно?

ЩО ЗРОБИТИ З ПІЯТИКОЮ.

Пані Шепард, що належить до уряду контролі алькоголю в стейті Ню Йорк, вернувши з подорожі по Швеції й Фінляндії, порівнує відношення громадянства до справ алькоголізму в тих краях до відношення громадянства в Америці.

Каже, що громадянство в Швеції й Фінляндії поступило дуже далеко в цій справі: не дивлячися на свободу пиття, люди там пють небагато.

Як погодити свободу пиття з умірковаиим питтям? Річ у тому, каже пані Шепард, що в Фінляндії й Швеції широкі круги населення повчені докладно про ділання алькоголю на людину.

Звідкиж береться це поучення в Швеції й Фінляндії? Звідки, що там громадянство цею справою живо цікавиться, а в Америці воно зовсім байдуже. Тут люди старалися передовсім повалити обмеження питтія, які наложили на край загорілці, а поваливши ці обмеження, себто добувши цю волю, вони не дбають зате, як вони цеї волі вживають, розумно чи глупо.

ПЕРЕМОГА СЛОНІВ НАД ТРАКТОРАМИ.

У Банґальорі в індобритійській вазальній державі Місоре відбулися змагання між слонами та тракторами. Ходило про те, щоб порівняти працю на полі, виконувану тракторами та слонами. І виявилося, що слони виконали роботу на 20 процент краще. Також при перетяганні зрубаних дерев показалися практичнішими ніж трактори. При цьому показалося, що кошти вдержання слона менші, ніж трактора. Отже перемога звіринної сили над механічною.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

СЛОВАР.

(Голос до української інтеліґенції, що вродилась і виховалася в Америці й Канаді).

Чи подумали ми тепер про те, скільки з нас за минулих кілька літ майнуло за „Йордан"?... А як подумали, то певно й догадались, що за десятку літ від тепер уже мало хто з нас останеться по цім боці тої „Ріки".

Одначе, нім це станеться, перед нами, як синами України, стоїть ще велике **завдання**, яке не сміємо оставити несповненим.

Сини і доні українського народу, роджені і виховані в Америці й Канаді, інстинктивно і свідомо домагаються від нас, старих піонірів, і ждуть на те, щоб ми дали їм до рук **українсько-англійський та англійсько-український словар,** бодай на 30 до 50 тисяч слів.

Вони не мають з чого черпати знання української мови, якби захотіли читати. Їхня українська мова ограничується до буденних слів, звичайно, з такою вимовою, якої їхні родичі „в своїм селі" уживали. І вони, думаючи про нас, питають себе: „Що це за батьки в нас..., що за інтеліґенція в них, що за 50 літ іміґрації не спромоглися дати нам до рук **словара** прекрасної рідної нашої мови?!"

Між нашою молоддю по цім боці океану майже нема таких учених, котрі знали б добре обидві мови і змогли зладити такий **словар.** Отже на нас, батьках, спочиває ця велика повинність: дати їм до рук таку **книгу.** До здійснення цього проекту мусимо ми взятися таки цеї весни.

Як це зробити?

„Свобода", як найстарший наш часопис в Америці, хай стане осередком орґанізації **Української Видавничої Спілки „Словар".**

В дирекцію корпорації хай увійдуть декілька українських високо освідчених людей з Ню Йорку і околиць.

До праці над **словарем** хай зголоситься, скажім, 50 компетентних українців з Америки й Канади. Всі вони хай стануть членами **Спілки.**

Зпоміж тих 50 членів **Спілки,** треба вибрати трьох редакторів: (одного з них відповідальним редактором). Сюди повинні ввійти наші професори, що виховані були в українських школах в Европі, або професійні лінґвісти.

Решта членів корпорації хай будуть наші освічені люде, що мають досвід в умовій праці, як: редактори, письменники, священики, учителі, адвокати, лікарі й інші.

Редакторська колеґія хай поділить працю так, щоб кожний член **Спілки** мав можність опрацювати не менше 1,000 слів. Директиви до тої праці хай уложить колеґія і тих директив хай точно придержується кожний працівник.

Українсько-англійську часть **словара** зробити після змісту Української Енциклопедії. Анґлійсько-українську часть зробити після англійського словара, порученого колеґією.

Кожний член-працівник має висилати свою працю (рукопис) на руки відповідального редактора. Працю написання словара треба всім скінчити до назначеного терміну, скажім до нового, 1938 року.

Кошти.

Можливе, що між заможнішими українцями в Америці знайдуться такі, котрі зволять позичкою свого гроша дати почин корпорації **„Словар",** а далі на плату редакторам, котрі мусять весь свій час віддати редаґуванню Словара, а також на покриття коштів преси й паперу.

Якщо такі люде не знайдуться між нами, то треба, щоб кожне українське товариство, кожна інституція причинились жертвами чи позичкою гроша на кошти видавництва **Словара.** Корпорація взялаб на себе відповідальність сплатити тії довги з першого доходу за продажу Книги.

Решта працівників над змістом **Словара** хай приймуть в заплату уділи спілки **„Словар"** і хай ждуть на доходи в майбутньому.

Це річ не тяжка до здійснення, тільки возьмімся за діло по американськи: **мало говорім, а багато робім.**

— — — — — —

До започаткування Корпорації **„Словар"** кличу шановних панів редакторів „Свободи" та тих панів, котрих вони вважають гідними почину цього преважного діла.

До співпраці над змістом Словара кличу зі свого боку тільки тих панів, котрих у життю стрічав і котрих знаю особисто, а це панів докторів: Цегельського, Демидчука, Сушка, Бодруга, Кібзея.

Духовників: Кудрика, Крата, Бичинського, Глову, Савчука, Березинського, Пирча.

Правників: Арсенича, Романюка, Свистуна.

Професора Боберського.

Бувших і теперішних редакторів і письменників: Івана Ардана, Мирослава Січинського, Тараса Ферлея, Мирослава Стечишина, Зіня Бичинського, Петрівського, Крета, Петра Зварича, Аполінарія Новака, Івана Іваху, О. Жеребка, Корчинського.

Річ очевидна, що цей збір треба доповнити тими духовниками чи світськими інтеліґентами, яких я не знаю, а які надавалиб ся до цеї праці. Головне, щоб довго не зволікати, а чимскорше братися до діла.

Всі українські часописи хай зволять передрукувати цей клич. І хай ніхто не відкажеться від приняття участи в цьому ділі, щоб уже раз щезли з українських домів в Америці й Канаді московські та польські словарі, якими наші люди, нам на сором, мусіли досі послугуватися.

Тож до діла!

Іван Бодруг,
117 GALLEY AVE., TORONTO, ONT., CANADA.

ПЕРЕДКОНВЕНЦІЙНІ ПРОЄКТИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

3.

Дня 9. січня б. р., **відділ 204 У. Н. Союзу в Ню Йорку,** мав свої річні збори, на яких обговорювано також справи, які повинні бути піднесені на наближаючійся конвенції У. Н. Союзу. Думки, які висказувано як конвенційні проєкти, були такі:

1. В першу чергу членство відділу дало вираз свому вдоволенню, що наша орґанізація перейшла крізу і веде добру і чесну господарку і високо держить той національний прапор, під якого знаменем обеднувано наш нарід в Америці. Напрям нашого часопису відповідає дійсним почуванням свідомої й патріотичної частини нашої іміґрації й тому він повинен надалі бути таким самим; а це значить, що „Свобода" повинна далі обеднувати наш нарід в Америці на те, щоб тут закріпити українське життя, як теж далі взивати наше громадянство до якнайбільшої підтримки Рідного Краю у його змаганнях до волі й державної незалежности.

2. Треба перенести осідок У. Н. Союзу й редакції „Свободи" з Джерзі Сіті до Ню Йорку. Причини, які вказують, що добре булоб це перевести, є такі: До Ню Йорку є краща комунікація ніж до Джерзі Сіті. Людям з Пенсилвенії, чи ілінойського стейту лекше не раз дістатися до Ню Йорку ніж з Ню Йорку до Джерзі Сіти. б) Тому, що Ню Йорк є найбільшим осередком української еміґрації, приявність головного уряду і „Свободи" причиниться до орґанізування членів, а головно молоді, в) Адміністрація „Свободи" буде могла дістати далеко більше оголошень. В нинішніх часах усі часописи вдержуються головно з оголошень. А нюйорські компанії не хотять давати до „Свободи" оголошень тому, бо вважають її за льокальну, джерзісітську ґазету. Через те тратить не тільки „Свобода", але також і членство, яке видатки на свій часопис мусить покривати з пресового фонду. Як знаємо, то польські московські й інші чужинецькі часописи виходять у більшій формі ніж „Свобода" і мають далеко більше редакторів і кореспондентів, а проте їх ціна не є вища від ціни „Свободи". Вони завдячують це оголошенням, які видніють з їх сторінок. Тому перенесення „Свободи" до Ню Йорку скріпить нашу пресу й облекшить членам доплату.

3. Треба до певної міри зреорґанізувати Союз в ділянці приєднування нових членів на спосіб американських асекураційних компаній. По місцевостях, де мешкає більше число українців треба назначити спеціяльних орґанізаторів. Інакше нашій орґанізації буде важко конкурувати з чужими компаніями.

4. Звичайні конвенції У. Н. Союзу повинні відбуватися що шість літ, щоб тим способом заощадити конвенційний фонд, який можна булоб відтак ужити на удержання Сиротинця.

5. Приступити до вирішення справи в цілі заложення Сиротинця.

6. У. Н. Союз має видавати календар, як було перед минулою конвенцією.

7. Побажаним є, щоб запроваджено грамоти у всіх родах обезпечення на суму від $250 до $300. Є випадки, що люди таких грамот вимагають. Колиб це було введене, то не конче потрібно друкувати нову „рейт бук", а можнаб висилати до відділів обіжники з відповідним поученням.

8. При адміністрації „Свободи" отворити один безплатний курс для навчання друкарського фаху, з якого моглиб користати молоді члени У. Н. Союзу.

Петро Мартинюк, предс.; **Микола Близнак,** секр.; **Іван Крочак,** касієр; делеґати: **Петро Мартинюк, Микола Близнак.**

4.

Відділ 334 У. Н. Союзу в Клівленд, О., на відбутих зборах дня 22. лютого б. р. ухвалив дати під розвагу членам і конвенційним делеґатам наступні передконвенційні проєкти:

1) Щоб головний рекордовий секретар не відчитував на конвенції табель зі свого рекордового звіту, бо такі звідомлення члени читають в орґані У. Н. Союзу кожного місяця, а на таких звідомленнях зощадиться багато часу до обговорення інших справ, важних для добра орґанізації.

2) Щоб жаден член головного уряду, як також редактори, не були також урядниками інших політичних орґанізацій, так як було до цього часу, бо цим наноситься шкоду для У. Н. Союзу.

3) Щоб редакторів вибирала конвенція і призначувала їхню платню, а не так, як було до цього часу, що ухвалювали собі платню, яку самі хотіли.

4) Щоб шановні делеґати звернули пильну увагу головній екзекутиві, щоб не інвестувати такі великі суми грошей в реальности як виказує протокол з річного засідання з 1936 року, що до кінця 1935 року, у 19 домах було інвестовано суму $778,479.42, та щоби екзекутива не робила таких високих інвестицій в одній реальности, бо свого часу було заінвестованих аж $52,000.

5) Щоб уділювати позички на реальности членам, (коли асекураційні власти позволяють) у інших стейтах і місцевостях, де є більше число членів У. Н. Союзу.

6) Щоб дивіденди від членських грамот були виплачувані членам чеками, а не вхрахуванням в місячні вкладки. Це буде корисніше для членів.

7) Щоб зняти з адміністраційного фонду 2 центи, а отворити постійний фонд сиротинця-захисту, на дальшу піддержку цеї інституції, на яку вже є зложена членами готівка в сумі $31,186.25.

8) Щоб шановні делеґати на головній конвенції рішили злучити всі українські запомогові орґанізації в одну сильну, непохитну орґанізацію У. Н. Союзу.

9) Щоб до головного уряду У. Н. Союзу вибрати членів з молодої ґенерації.

10) Щоб У. Н. Союз, місцевим орґанізаторам платив 35% від цілорічної вкладки новозорґанізованого члена.

Хай живе У. Н. Союз!

Микола Задерецький, предс. і делеґат; **Стефан Морозович,** секр. і касієр.

ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗВІРИНЦІВ.

Звиш три четвертих американських звіринців, котрі служать як живі вклади в навчанню мільонів шкільних дітей, дорослих людей та природників, поправлено заходами федерального уряду.

Підчас депресії, коли більшість з 90 народніх звіринців нажаль остали без фондів та не могли поробити найконечніших поправок, Федеральна Адміністрація Негайної Допомоги, уратувала з них 68. Потім Адміністрація Поступу Праці призначила $1,434,199.43 на додаткові поправки, і нові будинки у кількадесять передових звіринцях.

В результаті, американські звіринці тепер зближені до ідеї, котру виразив швайцарський природник, Урсус Еґеншвейлер з Ціриху. Еґеншвейлер є відвічальний за модерні звіринці, де печери, острови та рови з водою заступають крати, клітки та пута. Він радив примістити звірину у місцях її природного окруження серед скал, води, дерева та землі. У многих звіринцях вжито скалистого або простого каміння та дерева для зменшення коштів на нові будинки. За приклад можуть послужити звіринці в Толідо, Огайо; Рейсін, Висканзин; та Пуебло, Колорадо.

В Толідо, відломи вапняного каміння з скал старого каналу, ліскові горіхи із затопленого каналового парохода, дерево з опущеного будинку, розбиті комини, залізничий округлий будинок та майстерня, стара канцелярія і шкільний будинок, як теж опущені збіжеві елеватори дали пів міліона долярів вартости старого матеріялу під будову модерного звіринця, включно до нового типу забудовань, акварія, музею та великого амфітеатру на концерти та представлення. Акварій має наймодернішу систему посередного освітлювання, а його зовнішні стіни побудовані зі шкляної цегли. В ночі світила проходять через стіни переду амфітеатром, витворюючи задне поле зі змінами алюмінійних колірів.

У Рейсін, допомогові робітники вжили каміння з поваленого місцевого будинку та скал і крат зі старої опущеної вязниці для будови нового звіринця та великого адміністраційного будинку, коштом $41,644.19. В Пуебло, Колорадо, так само кошта величавого нового тропічного будинку на птахи, виносили всього $23,574.43 через ужиток місцевого каміння.

Хвилева піддержка федерального уряду зберегла від закриття славний звіринець у Фейрмавнт парку, в Фільдельфії, Па. WPA зробила обширні направи, провела каналізацію, піднесла землю та збудувала шпиталь для звірин та будинок заряду, як рівнож цілковито змодерніузувала три славні звіринці, а саме у Дітройт, Мішіґен; Бофало, Ню Йорк; та у Сан Дієго, Каліфорнія.

Звіринець у Дітройт, дежито $123,292.88 з федеральних фондів на будову для ледівні для полярних медведів та великого звірячого шпиталю; як теж ріжнородні будівлі та звірячі будинки, проголосив "наймодернішим" у світі" міжнародній знаток, д-р Луць Бек, директор звіринця у Берліні. Ще більше праці положено для звіринця у Бофало. Там кромі нових будинків, допомогові робітники збудували вогнотревалу шопу та дім спочинку для відвідувачів, як теж каналізацію і водні проводи.

Звіринець у Сан Дієго, де WPA поставила чотири забудовання моделю Еґеншвейлера та публичний амфітеатр, уважається під цю пору найкращим в державі для плоду та ховання диких зневолених звірів. Інші звіринці, котрим даровано дикі звірі, але не мали засобів на покриття коштів їх приміщення, апелювали до федерального уряду за підмогою. Це мало місце у Клівленд, Огайо, де WPA збудувала остров для цінних малп, подарованих купцем-філянтропом.

У дванацять інших звіринцях, а саме у Литл Ракс, Аркензо; Линколн, Небраска; Сінсінаті, Огайо; Сейнт Пол. Піннесота; Сан Антоніо, Тексас; Одубон, Луізіяна; Правиденс, Род Айленд; Лафает і Дулут, Індіяна; Ню Бедфорд, Месечусетс; Ленсинг, Мішіґен; та Вашингтон, Д. К.—WPA зберегла та поправила зоольогічні парки для виставки дикої звірини.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

АМСТЕРДАМ, Н. Й.

На Народний Дім в Настасові.

Нижче підписана отримала відозву від комітету села Настасова, пов. Тернопіль, з проханиям помочи сплатити довг, що тяжить на тамошньому народному домі. В Амстердамі немає людей з Настасова, тільки з поблизьких і подальших сіл. Та проте, кому я лиш дала прочитати відозву вони радо жертвували на згадану ціль. Зложили: Т. Комарянська $10; по $2: Ю. Базарніцький, В. Чучман, Л. Біловець; по $1: Ю. Юркевич, М. Тарнавський, С. Цюпка, Д. Підлиський, Н. Вільчинський, П. Купицький, Т. Куницька, Г. Бабак, В. Михалюк, Д. Бодак, М. Коропіта, Н. Зюбровський, Т. Вітковський, А. Гарбузинський, Ю. Грицай, В. Труфин, В. Ференц, М. Мельничук, Ю. Білинський; по 50 ц.: Т. Сюрка, І. Михальчишин, В. Перц, П. Кожух, І. Бабій, П. Підлиський, П. Чучман, А. Гнип, Ю. Варшона; по 25 ц.: Г. Медвідь, Д. Міхаловський. Разом $42, які переслано почтою до комітету в Настасові.

Текля Комарянська, з дому Вазар.

ПЕТЕРСОН, Н. ДЖ.

З похорону на інвалідів.

Дня 27-го лютого ц. р. помер молоденький член від. 64 У. Н. Союзу, Тарас Зілінський, син предсідника від. 64, маючи всього 12 років. Покійний полишив родичів і молодшу сестру Зоню. Похорон відбувся 1. березня з дому жалоби 273 1st 26 вул., а опісля з укр. кат. церкви в Пасейку. При великій участи людей о. А. Малицький відправив Службу Божу й панахиду та попрощав покійного відповідною промовою. З цвинтаря зібрані вернули до У. Н. ому в Пасейку, де членниці того Дому приготовили перекуску. Згадуючи покійного, приявні згадали також і за Рідний Край та на поклик П. Дубаса з Нюарку зложили $15.25 на інвалідів. Збіркою занялись П. Вовчук і П. Зілінська з Нюарку та передали зібрані жертви касієрови від. 64 С. Вінярському для висилки до Обєднання.

Жертви зложили: Анна Федчишин, Е. Зілінський, П. Дубас, П. Вовчук, П. Дичишин, Т. Гайда, М. Яблонський, Марія Комар, С. Сосовський і С. Вінярський по $1; Анна Вашківська 60 ц.; Анна Василишин, О. Федчишин, П. Семенович і П. Творищук по 50 ц.; П. Телевяк, Анастазія Редква, В. Матійчак, І. Щомак, І. Гема, М. Ющишин, М. Сас, С. Дворецький і П. Криловський по 25 ц., а В. Лазаровий і Д. Скакун по 20 ц.

Т. Гайда, С. Вінярський.

ПОСМЕРТНА ОПОВІСТКА.

Дня 29-го березня ц. р. померла в 53 році життя **АННА ШТИПОВАНА**, членкия Тов. Вільні Козаки, від. 116 У. Н. Союзу в Трентон, Н. Дж.

Покійна походила з села Лиса Гора, повіт Ясло, Галичина. Полишила дочку Марію і сина Олексу.

В. Й П.

ВІДОЗВА

До односельчан села Плугова, Східня Галичина.

Дорогі Земляки!

Заохочені приміром зі сусідних сіл — відносимося до вас з просьбою:

Як знаєте нам в старім краю тяжко жити. Та ми не закладаємо рук, але працюємо і працею здобуваємо кращу долю. Як один з прикладів нашої праці є це, що ми купили в нашім селі для наших товариств гарний дім. Коштує він нас, враз з відбудовою, близько 2,000 злотих. Але ми не в силі були заплатити всіх грошей. Залишилося ще 1,000 зл. довгу. Ми сплачуємо цей довг при підмозі церкви і сами робимо складки, але це все замало. Помогли вже нам в тому наші брати-еміґранти з Канади присилаючи $75, які вони зібрали поміж собою. Тепер ми просимо Вас, зберіть і Ви між собою, та поможіть нам сплатити цей дім. І найменша квота для нас буде великим порятунком. Просимо збірку переслати або на руки гр.-кат. парохіяльного уряду в Плугові, або на руки голови читальні „Просвіти", Гриня Панчишина, сина Василя. Вашу збірку оголосимо в краєвій пресі, а Вам перешлемо газету, подяку і рахунок, а також фотографію дому.

Остаємо з Христовим привітом.

За комітет купна: о. Степан Фітьо, парох.

Змудріла.

— Алеж ви, пані, не хотіли вийти замуж, заки не скінчите двацять пятого року життя?

— А тепер я змінила постанову. Не хочу скінчити двацять пять літ, заки вийду замуж.

Щасливий.

— Ну, якжеж тобі поводиться в подружжі?

— Ідеально, кажу тобі, маю жінку тиху, любу, спокійну...

— Що ти кажеш, а вона на таку не виглядає...

— Тихо, бо вона там підслухує під дверима...

ТАРЗАН І ЛЮДИ-ЛЕОПАРДИ.

(144)

Побачивши леопарда, Калі Бвана заніміла з жаху. У своїх руках вона несвідомо стискала лука. Леопард, запримітивши її, в одній секунді присів до землі й майже повзаючи черевом по землі почав підсуватися до дівчини. Його очи блискали вогнем і жаждою крови. Підсунувшись кілька кроків, він на хвилю пристав не спускаючи ні на мить з очей своєї жертви.

Не знати, чи леопард підсувався так осторожно до дівчини, що не знав, чи вона не має в руках якої зброї, чи по просто тому, що хотів побавитись своєю жертвою як кіт мишею. По кількох кроках він все присідав і кождий раз проникав дівчину своїми кровожадними очима. Дівчина в розпуці наложила стрілу й почала натягати дугу лука.

Ця робота їй самій видавалася смішною. Бо це було смішним надіятися, що ця слаба стіла може спинити цього сильного звіра. Та всетаки вона підняла лука й почала намірюватися до зближаючося звірюки. Навіть коли вона влучила стрілою леопарда, то тим вона тільки ще більше його подразнила, не завдавши йому буквально ніякої шкоди.

Але вона всетаки рішила пустити стрілу, а відтак... а відтак робити все можливе, щоб завдати якнайбільші шкоди звірови. Вона хотіла вмерти у боротьбі, а не пасивно, безборонно. Ось так готуючись до геройчної смерти, в її гадках з шаленою скорістю пересувалися спомини дорогих місць і осіб. Вона згадала Олд Таймера і її гадки спинилися біля нього.